
POLA VIJEKA USTAVNOG SUDSTVA U CRNOJ GORI

Hamdija Šarkinović

Yugoslavia was the first among the socialist countries to introduce constitutional courts by the Constitution of 1963. Against all expectations, the courts have failed to achieve more significant role in the one-party political and legal system as well as the role assigned to them by the Constitution. The Constitutional Court of the Republic of Montenegro was established by the Constitution of the Socialist Republic of Montenegro in 1963. The Constitutional Court of Montenegro, in its history of five centuries, exercised the protection of constitutionality and legality. Changes in the organization and jurisdiction of the Constitutional Court were made by the 1974 Constitution of the Socialist Republic of Montenegro, then the 1992 Constitution and most important the Constitution adopted in 2007 when Montenegro was already a sovereign and independent state.

1. Uvodne napomene

Crna Gora je država sa desetovjekovnom istorijom i njena ustavnost je neodvojiva od njene državne i pravne istorije. Kao i države iz okruženja, Crna Gora bilježi uporedo postojanje ustava u materijalnom smislu, tj. običajnih pravnih normi kao izvora prava, a krajem XVIII i sredinom XIX vijeka se kao izvori

prava pojavljuju prvi pisani pravni akti¹ kojima je, pored krivičnopravnih normi, koje su dominantne, bilo i normi ustavnog karaktera. Faktičkim priznanjem Crne Gore u drugoj polovini XIX vijeka, potom i međunarodnopravnim priznanjem na Berlinskom kongresu 1878. godine, povećava se broj akata koji regulišu ustavnu materiju. Početkom XX vijeka, 1905. godine, knjaz Nikola I daruje (oktroiše) prvi crnogorski Ustav, čime počinje pisana istorija crnogorske ustavnosti, a pet godina kasnije Crna Gora je proglašena Kraljevinom, da bi 1918. godine, nelegalnim i nelegitimnim odlukama Podgoričke skupštine, izgubila nezavisnost, državni suverenitet i ime crnogorsko, koje je povratila odlukama AVNOJ-a 28. XII 1943. godine.

Ustavni sud Jugoslavije, formiran na osnovu Ustava SFRJ iz 1963. godine, u članu 146. utvrdio je da ustavni sudovi, kao nosioci zaštite ustavnosti, obezbjeđuju i zakonitost u skladu sa ustavom. Iste, 1963. godine, na osnovu odgovarajućih odredbi ustava socijalističkih republika osnovani su ustavni sudovi u svim socijalističkim republikama i donijeti republički zakoni o ustavnim sudovima, a 1969. godine na osnovu odredbi prvih pokrajinskih ustavnih zakona i amandmanima iz 1971. godine osnovani su i ustavni sudovi u socijalističkim autonomnim pokrajinama Kosova i Metohije i Vojvodine.

Ustavni sud Crne Gore je osnovan u doba socijalizma, kao i ostali sudovi republika članica, u sastavu SFRJ, koja je bila prva tadašnja socijalistička država koja je ustanovila ustavno sudstvo. Ustavni sud Crne Gore je dijelio sudbinu ostalih državnih institucija, od osnivanja 1963. i početka rada 1964. godine, pa sve do 2014. godine.

Koncepcija ustavnog sudstva u ovom periodu, kako saveznog Ustava, tako i republičkih ustava i pokrajinskih ustavnih zakona,

¹ Stega 1796, Zakonik obšči crnogorski i brdski 1789. i Opšti zemaljski zakonik 1885. i dr.

bila je jedinstvena, a osnovno obilježje mu daje samoupravljanje kao i drugim osnovnim institucijama društveno-političkog sistema koje je generalno načelo cjelokupnog ustavnog sistema i osnov svake njegove institucije. Ustavno sudstvo kao dio strukture vlasti imalo je isti klasni karakter kao i čitav ustavni sistem. Razvoj Ustavnog suda Crne Gore možemo podijeliti na period od 1963. do 2007. godine, dok je Crna Gora bila federalna jedinica SFRJ, SRJ i u Državnoj zajednici Srbija i Crna Gora i drugi period od 2007. godine, kada je Crna Gora postala samostalna država, do 2014. godine.

2. Period od 1963. do 1974. godine

Ustav SFRJ iz 1963. godine je bio originalni ustavni dokument, kojeg su nazivali i „društvena povelja“ i težio je da konstituiše samoupravni politički sistem pod hegemonijom radničke klase. Osnovu društveno-ekonomskog sistema činili su slobodan udruženi rad, sredstva za proizvodnju u društvenoj svojini samoupravljanje radnih ljudi i odlučujuća uloga SKJ, kao pokretača i organizatora narodnooslobodilačke borbe i socijalističke revolucije.² Ustavom SFRJ iz 1963. godine³ osnovan je Ustavni sud Jugoslavije. Glava XIII Ustava SFRJ iz 1963. godine je u cjelini posvećena Ustavnom sudu Jugoslavije i u njoj su samim Ustavom utvrđeni zadaci i nadležnost Ustavnog suda, određen njegov sastav, način izbora i položaj sudija, utvrđeno je pravno dejstvo odluka i date osnovne odredbe o postupku, posebno o pokretanju postupka. Nadležnost Ustavnog suda je bila uglavnom opšta normativna kontrola. Ustavni sud Jugoslavije: 1) odlučuje o saglasnosti zakona sa Ustavom

² Ustav SFRJ, Načelo III, IV i V.

³ *Službeni list Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije*, srijeda, 10. april 1963, Beograd, broj 14, GOD. XIX.

Jugoslavije, 2) odlučuje o saglasnosti republičkog zakona sa saveznim zakonom, 3) odlučuje o saglasnosti drugih propisa i drugih opštih akata organa i organizacija sa Ustavom Jugoslavije, saveznim zakonima i drugim saveznim propisima, 4) rješava sporove o pravima i dužnostima između Federacije i republike, između republika i između drugih društveno-političkih zajednica sa teritorija raznih republika, ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda, rješava sporove o razgraničenju između republika, 5) rješava o sukobu nadležnosti između sudova i saveznih organa, kao i između sudova i drugih državnih organa sa teritorija raznih republika, 6) vrši i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost ovim Ustavom ili saveznim zakonom, u skladu sa ovim Ustavom utvrđenim pravima i dužnostima Federacije. Ustavni sud Jugoslavije odlučuje i o zaštiti prava samoupravljanja i drugih osnovnih sloboda i prava utvrđenih ovim Ustavom kad su te slobode i prava povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom od strane organa Federacije i u drugim slučajevima koje odredi savezni zakon, a nije obezbijeđena druga sudska zaštita.⁴ Pored navedenog, Ustavni sud je bio nadležan da prati pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i na osnovu toga daje Saveznoj skupštini mišljenje i predloge za donošenje zakona i preduzimanje drugih mjera radi obezbjeđivanja ustavnosti i zakonitosti i zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i organizacija.⁵

Prof. Jovan Đorđević ukazuje na to da: „Ustavni sud Jugoslavije i ustavni sudovi republika su po svom položaju 'sastavu' nadležnosti i načinu rada, ne samo istovrsni već i istovjetni organi. Puna istovjetnost koncepcije i oblika postoji između Ustavnog suda Jugoslavije i republičkih ustavnih sudova.

⁴ Ustav SFRJ, član 241.

⁵ Isto, član 242.

Takvo jedinstvo pa i jednoobraznost principa i oblika ne postoji u drugim ustavnim sistemima koji poznaju paralelno 'savezno' i 'lokalno' ustavno sudstvo (SR Njemačka, SAD, Švajcarska). Ali nigdje nema načelnih razlika između ovih sudova."⁶ Ustavom nije određen neposredan odnos između Ustavnog suda Jugoslavije i republičkih ustavnih sudova. Ustavom je propisano da zaštita ustavnosti koja je utvrđena Ustavom Jugoslavije spada u isključivu nadležnost federacije⁷ i da, pored određene nadležnosti u redu zaštite osnovnih sloboda i prava, može odlučivati „i u drugim slučajevima koje odredi savezni zakon, a nije obezbijedena druga sudska zaštita.“⁸ Zakonom o Ustavnom sudu Jugoslavije proširen je krug predlagača za pokretanje postupka, a Ustavom je određeno da ustavni postupak može pokrenuti i sam Ustavni sud (*ex officio*). Ustavni sud vrši zaštitu savezne ustavnosti, jer je federacija dužna da obezbijedi jedinstvenu primjenu Ustava i kad su određene funkcije zaštite predate organima u republici. Ustavno sudstvo u ovom periodu „nije nikakav element podjele vlasti u našem društvu već integralni dio skupštinskog sistema sa izuzetno značajnom ulogom u njemu“.⁹

Uporedo sa ostalim ustavnim sudovima republika, kao konstitutivnog dijela federacije, osnovan je i Ustavni sud Crne Gore 1963. godine, u skladu sa Ustavom Crne Gore.¹⁰ Ustavom

⁶ Dr Jovan Đorđević, *Ustavno pravo*, Savremena administracija, Beograd, 1967, str. 586-587.

⁷ Ustav SFRJ, čl. 160 tačka 2.

⁸ Isto, član 241, stav 2.

⁹ „10 godina rada Ustavnog suda Jugoslavije“, Beograd, oktobra 1973. godine, Referat predsjednika Ustavnog suda Jugoslavije Blaža Jovanovića, održan na svečanoj sjednici Ustavnog suda Jugoslavije 18. oktobra 1973. godine, str. 18.

¹⁰ *Službeni list SRCG*, broj 1/63, Odluka o proglašenju Ustava SRCG, broj 329/1 od 10. aprila 1963. godine.

SRCG iz 1963. godine propisano je da, radi ostvarivanja Ustavom i zakonom utvrđenih društveno-ekonomskih i političkih odnosa i jedinstva pravnog poretka, kao i radi zaštite sloboda i prava čovjeka i građanina, prava samoupravljanja i drugih prava organizacija i društveno-političkih zajednica, obezbjeđuje se zaštita ustavnosti i zakonitosti i da je staranje o ustavnosti i zakonitosti dužnost sudova i drugih državnih organa, organa društvenog samoupravljanja i svakoga ko vrši javne ili druge društvene funkcije.¹¹ Nadalje, Ustavom je propisano da republički zakoni moraju biti u saglasnosti sa Ustavom Jugoslavije, sa ovim Ustavom i saveznom zakonima donijetim u okviru prava i dužnosti federacije, a ostali propisi i drugi opšti akti koje donose državni organi moraju biti u saglasnosti sa zakonom.

Ustavom iz 1963. godine utvrđena je sljedeća nadležnost Ustavnog suda Crne Gore: Ustavni sud Crne Gore vrši zaštitu ustavnosti i zakonitosti. Ustavni sud Crne Gore: 1) odlučuje o saglasnosti republičkih zakona sa Ustavom; 2) odlučuje o saglasnosti statuta opština sa Ustavom i republičkim zakonima; 3) odlučuje o saglasnosti drugih propisa i drugih opštih akata organa i organizacija sa Ustavom, republičkim zakonima i drugim republičkim propisima; 4) rješava sporove o pravima i dužnostima između Republike i opština, između dvije ili više opština i između opština i organizacija na teritoriji Republike, ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda; 5) rješava o sukobu nadležnosti između sudova i republičkih organa, kao i između sudova i opštinskih organa na teritoriji Republike; 6) vrši i druge poslove koji su mu stavljeni u nadležnost ovim Ustavom ili zakonom, u skladu sa Ustavom utvrđenim pravima i dužnostima Republike. Ustavni sud Crne Gore odlučuje i o zaštiti prava samoupravljanja i

¹¹ Ustav SR CG, član 203.

drugih osnovnih sloboda i prava utvrđenih Ustavom kada su te slobode i prava povrijeđeni pojedinačnim aktom ili radnjom od strane organa Republike i u drugim slučajevima koje odredi zakon, a nije obezbijeđena druga sudska zaštita.¹² Nadležnost Ustavnog suda Crne Gore je praćenje pojava od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i na osnovu toga on daje Skupštini mišljenje i predloge za donošenje zakona i preduzimanje drugih mjera radi obezbjeđivanja ustavnosti i zakonitosti i zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i organizacija.¹³ Pored nadležnosti, Ustav je propisao i sastav Ustavnog suda,¹⁴ postupak utvrđivanja kada republički zakon nije u skladu sa Ustavom Crne Gore, propisa i opštih akata opštinske skupštine, saglasnost propisa sa Ustavom i republičkim zakonom.¹⁵ Ustavom se preciziraju ovlašćeni predlagači u postupku za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti. Ustavom je predviđeno da se republičkim zakonom bliže određuje nadležnost i postupak Ustavnog suda Crne Gore, pravno dejstvo njegovih odluka.¹⁶

U 1964. godini ukupno u radu su bila 4 predmeta, donijete su 3 odluke i jedna odluka o neprihvatanju inicijative; u 1965. ukupno je u radu bilo 27 predmeta, 20 su bili akti društveno-političke zajednice (DPZ), 7 samoupravnih opštih akata (SOA), donijete su 4 odluke, 23 inicijative nijesu prihvaćene; u 1966. ukupno u radu je bilo 58 predmeta, 1 zakon, 47 akata DPZ, 10 SOA, donijeto je 5 odluka a odbačene su 53 inicijative; u 1967.

¹² Isto, član 218.

¹³ Isto, član 219.

¹⁴ Odredbama člana 220 Ustava je propisano da se Ustavni sud Crne Gore sastoji od predsjednika i četiri sudije koji se biraju na osam godina sa mogućnošću reizbora za još jedan mandatni period.

¹⁵ Član 221 Ustava.

¹⁶ Član 224 st.1 Ustava.

u radu je bilo ukupno 70 predmeta, zakona 9, akata DPZ 39, SOA 22, donijeto je 11 odluka i 59 neprihvaćenih inicijativa; u 1968. u radu je bilo ukupno 38 predmeta, zakon 1, akata DPZ 25, SAO 12, donijete su 4 odluke i 34 inicijative nijesu prihvaćene; u 1969. ukupno je bilo u radu 35 predmeta, 5 zakona, 22 akta DPZ, 8 SAO, donijete su 4 odluke i odbačena je 31 inicijativa; u 1970. bilo je u radu ukupno 37 predmeta, od kojih je bilo 5 zakona, 19 akata DPZ, 13 SOA, donijete su 3 odluke i odbačena 34 inicijative; u 1971. bilo je u radu ukupno 30 predmeta, zakona 5, 16 akata DPZ, 9 SOA, donijeta je 1 odluka, neprihvaćeno je 29 inicijativa; 1972. ukupno je u radu bilo 34 predmeta, 25 akata DPZ, 9 SOA, donijeto je 11 odluka i bile su 23 neprihvaćene inicijative; u 1973. godini u radu je bilo ukupno 46 predmeta, 4 zakona, 23 akta DPZ, 19 SOA, donijeto je 9 odluka, 37 su bile neprihvaćene inicijative; u 1974. godini ukupno je u radu bilo 47 predmeta, 4 zakona, 15 akata DPZ, 28 SOA, donijeto je 8 odluka i 39 neprihvaćenih inicijativa. Ukupno u periodu od 1964. do 1974. godine bilo je u radu 426 predmeta, 34 zakona, 251 akt DPZ, 141 SOA, donijete su 63 odluke, a odbijene 363 inicijative.¹⁷

3. Period od 1974. do 1992. godine

Ovaj period je karakterističan po tome što je poslije ustavnih amandmana iz 1968, a naročito 1971. godine, došlo do nove raspodjele kompetencija između Federacije i republika i pokrajina, čime je bitno smanjena zakonodavna nadležnost Federacije u korist republika i pokrajina.

Ustav Jugoslavije od 1974. pripada tipu realno-programskih ustava, koji istovremeno izražavaju i učvršćuju postojeće stanje, ali ga shvataju u nastojanju i teže da to nastojanje kao viziju

¹⁷ Arhiva Ustavnog suda Crne Gore, Su br. 500/82.

razvitka predvide i omogućće u datim granicama.¹⁸ Ustav iz 1974. je akt stvaranja i formulisanja promjenjivog i „nedefinitivnog“ društveno-političkog sistema koji je istovremeno „dat“ i „zadat“, postojeći i u postojanju... pored ovog opšteg značenja Ustav SFRJ je karakterističan i po tome što: a) izražava jedan tip federativne ustavnosti; b) teži da spoji ustavnost i društveno-politički sistem socijalizma u okviru ustavnog sistema i time pod njegovom vladavinom.¹⁹

Ustavom je određena nadležnost Ustavnog suda. Ustavni sud Jugoslavije: 1) odlučuje o saglasnosti zakona sa Ustavom SFRJ, 2) odlučuje da li je republički, odnosno pokrajinski zakon, u suprotnosti sa saveznim zakonom, 3) odlučuje o saglasnosti propisa i drugih opštih akata saveznih organa sa Ustavom SFRJ i saveznim zakonom, 4) odlučuje da li su propisi i drugi opšti akti organa društveno-političkih zajednica i samoupravni opšti akti u saglasnosti sa Ustavom SFRJ, odnosno u suprotnosti sa saveznim zakonom za čije su izvršavanje odgovorni savezni organi, 5) rješava sporove o pravima i dužnostima između Federacije i republike, odnosno autonomne pokrajine, između republika, između republika i autonomnih pokrajina i između drugih društveno-političkih zajednica sa teritorije raznih republika, ako za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda, 6) rješava o sukobu nadležnosti između republičkih, odnosno pokrajinskih ustavnih sudova, između sudova i saveznih organa, između saveznih organa i republičkih, odnosno pokrajinskih organa, između sudova i drugih državnih organa sa teritorije dvije ili više republika, odnosno sa teritorija republika i autonomnih pokrajina. Ustavni sud Jugoslavije može ocjenjivati ustavnost zakona i ustavnost i zakonitost propisa i opštih

¹⁸ Prof. Jovan Đorđević, *Ustavno pravo*, drugo dopunjeno izdanje, „Savremena administracija“, Beograd, 1976, str. 112.

¹⁹ Isto, str. 113-114.

akata organa društveno-političkih zajednica i samoupravnih opštih akata koji su prestali da važe, ako od prestanka važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine, a odredbama čl. 376. Ustava predviđeno je da Ustavni sud Jugoslavije prati pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, obavještava Skupštinu SFRJ o stanju i problemima ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti i daje Skupštini SFRJ mišljenja i predloge za donošenje i izmjenu zakona i preduzimanje drugih mjera radi osiguravanja ustavnosti i zakonitosti i zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i samoupravnih organizacija i zajednica.²⁰ Ustavom je propisan način i postupak izbora sudija i dužina mandata,²¹ ovlašćeni predlagači za ocjenu ustavnosti, podnosioci inicijative i dr.

Ustavom Crne Gore iz 1974. godine propisano je da Ustavni sud Crne Gore: 1) odlučuje o saglasnosti republičkog zakona sa Ustavom Socijalističke Republike Crne Gore; 2) odlučuje o saglasnosti propisa i opštih akata organa društveno-političkih zajednica i samoupravnih opštih akata sa Ustavom Socijalističke Republike Crne Gore i republičkim zakonom; 3) odlučuje da li su propisi i opšti akti organa društveno-političkih zajednica, osim zakona, kao i samoupravni opšti akti u suprotnosti sa saveznim zakonom za čije su izvršenje odgovorni organi u Republici; 4) rješava sporove o pravima i dužnostima između Republike i opština, kao i sporove između opština, ako

²⁰ Ustav SFRJ, čl. 375.

²¹ Ustavni sud Jugoslavije sastoji se od predsjednika i trinaest sudija koje bira Skupština SFRJ. U Ustavni sud Jugoslavije biraju se po dva člana iz svake republike i po jedan član iz svake autonomne pokrajine. Predsjednik i sudije Ustavnog suda Jugoslavije biraju se na osam godina i ne mogu biti ponovo birani na funkciju predsjednika ili sudije Ustavnog suda Jugoslavije. Predsjednik i sudije Ustavnog suda Jugoslavije ne mogu u isto vrijeme vršiti funkcije u državnim ili samoupravnim organima. Predsjednik i sudije Ustavnog suda Jugoslavije uživaju imunitet kao i delegati u Skupštini SFRJ.

za rješavanje takvih sporova zakonom nije predviđena nadležnost drugog suda; 5) rješava o sukobu nadležnosti između sudova i organa društveno-političkih zajednica u Republici; 6) vrši i druge poslove utvrđene ovim Ustavom i zakonom. Ustavni sud Socijalističke Republike Crne Gore može ocjenjivati ustavnost zakona i ustavnost i zakonitost propisa i opštih akata organa društveno-političkih zajednica i samoupravnih opštih akata koji su prestali da važe, ako od prestanka njihovog važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.²² Pored navedenog, Ustavni sud Socijalističke Republike Crne Gore prati pojave od interesa za ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti, obavještava Skupštinu Socijalističke Republike Crne Gore o stanju i problemima ostvarivanja ustavnosti i zakonitosti i daje Skupštini mišljenja i predloge u cilju donošenja i izmjene zakona i preduzimanja drugih mjera radi obezbjeđivanja ustavnosti i zakonitosti i zaštite prava samoupravljanja i drugih sloboda i prava građana i samoupravnih organizacija i zajednica.

Ustavni sud Crne Gore sastoji se od predsjednika i šest sudija. Predsjednik i sudije Ustavnog suda biraju se na osam godina i ne mogu biti ponovo birani na istu funkciju.²³ Izbor sudija je izvršen 25. juna 1963. godine.²⁴ Ustavom je proširen krug lica koja mogu da podnesu inicijativu za ocjenu ustavnosti i zakonitosti, način i postupak odlučivanja,²⁵ objavljivanje odluka u

²² Ustav SRCG, čl. 409.

²³ Ustav SRCG, čl. 414, st. 1 i 2.

²⁴ Odlukom Skupštine Socijalističke Republike Crne Gore broj 654/1 od 25. juna 1963. godine za predsjednika Ustavnog suda Crne Gore izabran je Nikola Đakonović, član Izvršnog vijeća Narodne skupštine Crne Gore, a za sudije Ustavnog suda Šćepanović Jefto, savezni poslanik, Šekularac Nikola, poslanik Skupštine Crne Gore, Durutović Vasilije, tužilac Socijalističke Republike Crne Gore i Vujošević Božo, podsekretar u Izvršnom vijeću Crne Gore.

²⁵ Ustav SRCG, čl. 417-420.

Službenom listu Republike,²⁶ kao i način uređenja i organizacije pred sudom.²⁷

Zakonom o Ustavnom sudu Republike Crne Gore²⁸ propisano je da zaštitu ustavnosti i zakonitost Ustavni sud obezbjeđuje odlučivanjem o saglasnosti republičkih zakona, drugih propisa i opštih akata organa društveno-političkih zajednica i samoupravnih opštih akata sa Ustavom Socijalističke Republike Crne Gore i o drugim pitanjima koja su mu Ustavom i zakonom stavljena u nadležnost.²⁹ Nadalje, Zakonom je propisano da Ustavni sud odlučuje po predlogu ovlašćenog pokretača i po inicijativi građana, organa, službi, organizacija ili zajednica i po sopstvenoj inicijativi,³⁰ko su učesnici u postupku,³¹ pokretanje postupka,³² način odlučivanja,³³ rješavanje sporova o pravima i dužnostima između društveno-političkih zajednica i o sukobu nadležnosti,³⁴ kao i postupak pred Ustavnim sudom i organizacija Ustavnog suda.³⁵ Poslovníkom Ustavnog suda Crne Gore³⁶ uređen je postupak pred Ustavnim sudom Socijalističke Republike Crne Gore.³⁷

U 1974. godini bilo je u radu 47 predmeta, završena su 43 predmeta; u 1975. godini bilo je u radu ukupno 80 predmeta, završeno je 14 predmeta, a u 1976. godini bilo je u radu ukupno 110

²⁶ Isto, čl. 427.

²⁷ Isto, čl. 428.

²⁸ *Službeni list SRCG*, br. 44/75.

²⁹ Isto, čl. 2.

³⁰ *Službeni list SRCG*, br.44/75, čl. 3.

³¹ Isto, čl. 7-10.

³² Isto, čl. 12-16.

³³ Isto, čl. 17-27.

³⁴ Isto, 27-28.

³⁵ Isto, čl. 29-32.

³⁶ *Službeni list SRCG*, br.44/75.

³⁷ Isto, čl. 1.

predmeta, riješeno je 98 predmeta, prenijeto 12 predmeta.³⁸ U periodu od 1963. do kraja 1982. godine Ustavni Sud Crne Gore je ocjenivao „43 republička zakona, 150 opštih akata, 683 samoupravna opšta akta, što je ukupno za dvadeset godina 858 propisa i normativnih akata.“³⁹ U ovom periodu, koji obuhvata devetnaest godina, objavljene su 953 odluke, od kojih je u 46, odnosno 4,8 %, odbijen prijedlog za utvrđivanje neustavnosti i zakonitosti, od čega u 8 slučajeva u odnosu na zakon, 11 predmeta u odnosu na odluke skupština, a u 24 slučaja u odnosu na ostale slučajeve. U svim ostalim slučajevima u 907 predmeta ili 95,1 % donijete su odluke kojima se osporeni akti ili se njihove odredbe stavljaju van snage. Najveći broj objavljenih odluka, 732, odnosno 76,8 %, odnosi se na ocjenu ustavnosti i zakonitosti samoupravnih opštih akata.⁴⁰

4. Period od 1992. do 2007. godine

Nakon raspada SFRJ, Crna Gora je, zajedno sa Republikom Srbijom, donijela Ustav Savezne Republike Jugoslavije (SRJ) po prethodno obavljenom referendumu građana Crne Gore i postala federalna jedinica, tj. republika-članica SRJ. Ustav Republike Crne Gore iz 1992. godine je Ustav ustavnog diskontinuiteta u odnosu na prethodni Ustav i donijet je na višepartijskoj skupštini i u cjelosti je usaglašen sa Saveznim ustavom.⁴¹

³⁸ Dr Mijat Šuković, predsjednik Ustavnog suda SR Crne Gore, „Ekspoze o aktuelnim pitanjima ostvarivanja Ustava sagledanih kroz rad Ustavnog suda SR Crne Gore“, podnešen u Skupštini SRCG, na sjednici svih vijeća, održanoj 25. oktobra 1976. godine.

³⁹ Referat Momčila Vučinića, predsjednika Ustavnog suda povodom dvadesetogodišnjice rada Ustavnog suda SR Crne Gore.

⁴⁰ Radojko Đurićanin, *Ustavni sud Crne Gore 1963-2001*, Obod, Cetinje, 2001, str. 94.

⁴¹ Prof. dr Slavko M. Lukić i Mr Miodrag Vuković, „Komentar Ustava RCG 1992“, *Ustavno pravo*, zbirka tekstova i dokumenata, Centar za Ustavno pravo Podgorica, 2007, str. 437-559.

Tih godina na dnevnom redu nije bila promjena političkog sistema ili promjena vlasničke strukture privrede, nego stvaranje novog društva u uslovima kada je građanski rat počeo u najvećem dijelu Jugoslavije.

Ustavom SR Jugoslavije iz 1992. Savezni ustavni sud odlučuje: 1) o saglasnosti ustava republike članice sa Ustavom Savezne Republike Jugoslavije; 2) o saglasnosti zakona, drugih propisa i opštih akata sa Ustavom Savezne Republike Jugoslavije i sa potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima; 3) o saglasnosti zakona i drugih propisa i opštih akata republika članica sa saveznim zakonom; 4) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata saveznih zakona sa saveznim zakonom; 5) o saglasnosti opštih akata političkih stranaka i udruženja građana sa ovim ustavom i saveznim zakonom; 6) o ustavnim žalbama zbog povrede, pojedinačnim aktom ili radnjom sloboda i prava čovjeka i građanina utvrđenih ovim Ustavom; 7) o sukobu nadležnosti između saveznih organa i organa republika članica, kao i organa republika članica; 8) o zabrani rada političkih stranaka i drugih udruženja građana; 9) o povredi prava u toku izbora saveznih organa. Savezni ustavni sud može odlučivati o ustavnosti i zakonitosti akata koji su prestali da važe, ako od prestanka važenja do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.⁴² Savezni ustavni sud sastoji se od sedam sudija. Sudija Saveznog ustavnog suda bira se na vrijeme od devet godina.⁴³ Savezni ustavni sud odlučuje o ustavnoj žalbi kad nije obezbijeđena druga pravna zaštita.⁴⁴

Ustavom Republike Crne Gore definisano je da Ustavni sud Crne Gore: 1) odlučuje o saglasnosti zakona sa Ustavom; 2) odlučuje o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom

⁴² Ustav SRJ, *Službeni list SRJ*, br. 1/92, čl. 124.

⁴³ Isto, čl. 125.

⁴⁴ Isto, čl. 128.

i zakonom; 3) utvrđuje da li je predsjednik Republike povrijedio Ustav; 4) odlučuje o ustavnim žalbama zbog povrede, pojedinačnim aktom ili radnjom, sloboda i prava čovjeka i građanina utvrđenih Ustavom, kad takva zaštita nije u nadležnosti Saveznog ustavnog suda i kada nije predviđena druga sudska zaštita; 5) rješava sukob nadležnosti između upravnih i sudskih organa, sukob nadležnosti između ovih organa i organa lokalne samouprave i sukob nadležnosti između jedinica lokalne samouprave; 6) odlučuje o saglasnosti akata političke stranke i udruženja građana; 7) odlučuje o zabrani rada političkih stranaka i udruženja građana; 8) odlučuje o izbornim sporovima i sporovima u vezi sa referendumom, koji nijesu u nadležnosti redovnih sudova; 9) vrši druge poslove utvrđene Ustavom. Ustavni sud može odlučivati o ustavnosti i zakonitosti akata koji su prestali da važe, ako od prestanka važenja pa do pokretanja postupka nije proteklo više od jedne godine.⁴⁵

Zakonom o Ustavnom sudu Republike Crne Gore⁴⁶ uređena je organizacija ustavnog suda, postupak pred tim sudom i pravno dejstvo njegovih odluka,⁴⁷ a Poslovníkom Ustavnog suda Republike Crne Gore⁴⁸ bliže je uređen način rada Ustavnog suda Crne Gore.⁴⁹

Nadležnost Ustavnog suda je određena Ustavom RCG i ona su proširena u odnosu na prethodne ustave, tako da on sada odlučuje o ustavnim žalbama, o izbornim sporovima, utvrđuje

⁴⁵ Ustav CG, čl. 113.

⁴⁶ *Službeni list Republike Crne Gore*, broj 21/93.

⁴⁷ Isto, čl. 1.

⁴⁸ *Službeni list Republike Crne Gore*, broj 10/93.

⁴⁹ Za sudije Ustavnog Suda Crne Gore po Ustavu iz 1992. godine izabrani su: Blagota Mitrić, predsjednik, Radovan Đukanović, Radojko Đurićanin, Jakša Marković, Šefko Crnovršanin, Božidar Martinović (*Službeni list RCG*, br. 32/93).

da li je predsjednik Republike povrijedio Ustav, ocjenjuje saglasnost akata političkih stranaka izabranih iz reda političkih stranaka i odlučuju o izbornim sporovima i sporovima u vezi referenduma.

U međuvremenu je usvojena i Ustavna povelja Državne zajednice Srbija i Crna Gora i osnovan Sud Srbije i Crne Gore, čija je nadležnost, shodno odredbama člana 46, da: rješava sporove između institucija Srbije i Crne Gore o pitanjima njihove nadležnosti iz Ustavne povelje; rješava sporove između Srbije i Crne Gore i jedne ili obje države članice ili između dvije države članice o pitanjima iz njihove nadležnosti; odlučuje o žalbama građana, kada im institucija Srbije i Crne Gore ugrozi prava ili slobode garantovane Ustavnom poveljom, ukoliko nije predviđen drugi postupak pravne zaštite; odlučuje o usklađenosti ustava država članica s Ustavnom poveljom; odlučuje o usklađenosti zakona Srbije i Crne Gore s Ustavnom poveljom; odlučuje o usklađenosti zakona država članica sa zakonom Srbije i Crne Gore; odlučuje o zakonitosti konačnih upravnih akata institucija Srbije i Crne Gore. Sud zauzima pravne stavove i mišljenja koji se odnose na ujednačavanje sudske prakse.⁵⁰

Na osnovu pregleda Ustavnog suda Crne Gore utvrđuje se da je: u 1992. godini u radu bilo 158 predmeta, primljena 102 predmeta i prenešeno 56, riješeno je 120 predmeta; u 1993. godini u radu je bilo 127 predmeta, primljeno je 90 predmeta i prenijeto iz ranijih godina 37, riješena su 83 predmeta; u 1994. godini je bilo u radu 90 predmeta, riješeno je 89 predmeta; u 1995. godini u radu je bilo 115 predmeta, primljeno je 75, prenijeto 37, riješeno je 75 predmeta; u 1996. u radu je bilo 144 predmeta, primljeno je 103, prenijet 41, riješeno je 117 predmeta; u 1997. u radu je bilo 126 predmeta, primljeno je 98, prenijeto 28 predmet, riješeno je 69 predmeta; u 1998. u radu je bilo 158 predmeta, primljeno je 100

⁵⁰ Ustavna povelja Državne zajednice Srbija i Crna Gore, čl. 46.

predmeta, prenijeto 58 predmeta, riješena 102 predmeta; u 1999. u radu su bila 153 predmeta, primljeno je 96 predmeta, prenijet je 57 predmet, riješeno je 78 predmeta; u 2000. je bilo u radu 168 predmeta, primljeno je 95, prenijeto 73, riješeno 112; u 2001. u radu je bilo 177 predmeta, primljeno je 119, prenijeto je 58, riješeno je 110;⁵¹ u 2002. u radu je bilo 110 predmeta, primljeno 110 predmeta, riješena su 103 predmeta, prenijeto 7 predmeta; u 2003. radu su bila 134 predmeta, primljena su 134 predmeta, završena 132 predmeta, 2 prenijeta u 2004; u 2004. godini bilo je u radu 144 predmeta, primljeno 144 predmeta, završeno je 144; u 2005. bilo je u radu 145 predmeta, primljeno je 145 predmeta, završena/riješena 144, 1 prenijet; u 2006. ukupno u radu bilo je 135 predmeta, primljeno 135 predmeta, riješeno 134, 1 prenijet. U periodu od 2002-2007. primljeno je 887 predmeta.⁵²

5. Period od 2007. do 2014. godine

Nakon punog vijeka Crna Gora je oktobra 2007. godine donijela kao suverena država prvi ustav, koji je prihvaćen od najvećeg broja političkih stranaka i koji po načinu donošenja i po sadržini predstavlja moderni demokratski ustav.⁵³

⁵¹ *Pregled rada Ustavnog suda Crne Gore za period od 1. januara do 31. decembra 1992-2001*, str. 1 i 8.

⁵² Arhiv Ustavnog suda Crne Gore.

⁵³ *German Law Journal*, No 12, 2003, 1359-1374, u odluci od 10. septembra 2009. godine, Ustavni sud Češke je iznio shvatanje „demokratskog ustava“: „Demokratski ustav, koji je izmišljeni (fictional) društveni ugovor, u svom najopštijem obliku osigurava okvir za ljudske slobode saglasne slobodama drugih, za niz ustavnih vrijednosti i, konačno, za strukturu osnovnih institucija javne sile i vlasti, kroz koji oni postaju legitimne. Svrha je tih institucija da jamče ustavni okvir za slobodu, jamče unutrašnji mir, kao i ostale javne pogodnosti predviđene Ustavom. Prema tome, ustav je osnovni doku-

Ustavom Crne Gore iz 2007. godine propisano je da Ustavni sud odlučuje: 1) o saglasnosti zakona sa Ustavom i potvrđenim i objavljenim međunarodnim ugovorima; 2) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom; 3) o ustavnoj žalbi zbog povrede ljudskih prava i sloboda zajamčenih Ustavom, nakon iscrpljivanja svih djelotvornih pravnih sredstava; 4) da li je predsjednik Crne Gore povrijedio Ustav; 5) o sukobu nadležnosti između sudova i drugih državnih organa, između državnih organa i organa jedinica lokalne samouprave i između organa jedinica lokalne samouprave; 6) o zabrani rada političke partije ili nevladine organizacije; 7) o izbornim sporovima i sporovima u vezi sa referendumom koji nijesu u nadležnosti drugih sudova; 8) o saglasnosti sa Ustavom mjera i radnji državnih organa preduzetih za vrijeme ratnog i vanrednog stanja; 9) vrši i druge poslove utvrđene Ustavom. Ako je u toku postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti propis prestao da važi, a nijesu otklonjene posljedice njegove primjene, Ustavni sud utvrđuje da li je taj propis bio saglasan sa Ustavom, odnosno sa zakonom za vrijeme njegovog važenja. Ustavni sud prati ostvarivanje ustavnosti i zakonitosti i o uočenim pojavama neustavnosti i nezakonitosti obavještava Skupštinu.⁵⁴ Svako može dati inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. Postupak pred Ustavnim sudom za ocjenu ustavnosti i zakonitosti može da pokrene sud, drugi državni organ, organ lokalne samouprave i pet poslanika.⁵⁵

Ustavni sud može i sam pokrenuti postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti. U toku postupka, Ustavni sud može

ment iz kojeg proizilaze obavezujuća pravila koja se ne smiju kršiti, ograničenja i granice za osnivanje vrhovnih ustavnih tijela državne vlasti,... sa materijalnog i formalnog aspekta...“

⁵⁴ *Službeni list CG*, broj 1/07.

⁵⁵ Isto, čl. 150.

narediti da se obustavi izvršenje pojedinačnog akta ili radnje koji su preduzeti na osnovu zakona, drugog propisa ili opšteg akta čija se ustavnost ili zakonitost ocjenjuje, ako bi njihovim izvršenjem mogle nastupiti neotklonjive štetne posljedice.

Ustavni sud ima sedam sudija. Sudija Ustavnog suda bira se na vrijeme od 12 godina. Sudije Ustavnog suda bira i razrješava Skupština, i to: dvoje sudija na prijedlog Predsjednika Crne Gore i pet sudija na prijedlog nadležnog radnog tijela Skupštine po raspisanom javnom pozivu koji predlagači sprovode. Sudija Ustavnog suda bira se iz reda istaknutih pravniksa sa najmanje 40 godina života i 15 godina radnog iskustva u pravnoj struci. Sudije Ustavnog suda iz svog sastava biraju predsjednika Ustavnog suda na vrijeme od tri godine. Isto lice može biti birano samo jednom za predsjednika i sudiju Ustavnog suda. Predsjednik i sudija Ustavnog suda ne može vršiti poslaničku i drugu javnu funkciju, niti obavljati drugu djelatnost.⁵⁶ Sudije Ustavnog suda bira i razrješava Skupština,⁵⁷ u prvom glasanju dvotrećinskom većinom i u drugom glasanju tročetinskom većinom svih poslanika.⁵⁸

Zakonom o Ustavnom sudu Crne Gore⁵⁹ uređena je organizacija Ustavnog Suda Crne Gore, postupak pred Ustavnim sudom, pravno dejstvo njegovih odluka i druga pitanja od značaja za rad suda,⁶⁰ a Poslovníkom Ustavnog suda⁶¹ uređena je organizacija, postupak pred Ustavnim sudom i druga pitanja od značaja za rad Ustavnog suda.

Način izbora sudija i predsjednika Ustavnog suda Crne Gore je drugačiji od dosadašnjeg. Naime, predsjednik Crne Gore i

⁵⁶ Amandman XVI.

⁵⁷ Amandman III.

⁵⁸ Amandman IV.

⁵⁹ *Službeni list CG*, br. 64/2008, 46/2013 i 51/2013.

⁶⁰ Isto, čl. 1.

⁶¹ *Službeni list CG*, br. 33/2009.

nadležno radno tijelo Skupštine Crne Gore, kao ovlašćeni predlagači raspisuju javni poziv za izbor sudija Ustavnog suda u „Službenom listu Crne Gore“ i u najmanje jednom od štampanih medija sa sjedištem u Crnoj Gori. Javni poziv za izbor sudija Ustavnog suda predlagači objavljuju na svojoj internet stranici. Rok za prijavljivanje kandidata je 15 dana od dana raspisivanja javnog poziva. Na javni poziv mogu se prijaviti kandidati koji uz prijavu prilože dokaze da, pored Ustavom propisanih uslova za sudiju Ustavnog suda, ispunjavaju i opšte uslove za rad u državnom organu. Isto lice može se prijaviti samo na javni poziv koji je raspisao jedan od predlagača. Listu prijavljenih kandidata predlagači objavljuju na svojoj internet stranici i mora biti dostupna javnosti najmanje 10 dana od dana objavljivanja. Predlagači obavljaju razgovor sa svim kandidatima koji su se prijavili na njihov javni poziv koji ispunjavaju uslove za izbor sudije Ustavnog suda i, na osnovu dokaza o ispunjavanju uslova za izbor i rezultata razgovora sa kandidatima, sačinjavaju prijedlog za izbor, koji mora biti obrazložen. Prijedlog za izbor sudija sadrži onoliko kandidata koliko se bira sudija Ustavnog suda na prijedlog tog predlagača. Prijedloge za izbor sudija predlagači podnose Skupštini Crne Gore. Prilikom predlaganja kandidata predlagači su dužni da vode računa o srazmjernoj zastupljenosti pripadnika manjinskih naroda i drugih manjinskih nacionalnih zajednica i o rodno balansiranoj zastupljenosti.⁶² Izbor sudija je izvršen 28. 12. 2013.godine.⁶³

Sjednicom Ustavnog suda na kojoj se bira predsjednik Ustavnog suda predsjedava najstariji sudija Ustavnog suda.

⁶² Zakon o Ustavnom sudu Crne Gore, član 6.

⁶³ Za sudije Ustavnog suda su izabrani: Desanka Lopičić, Budimir Šćepanović (prijedlog Predsjednika CG), Miodrag Iličković, dr Dragoljub Drašković, Miodrag Gogić, Mevlida Muratović i Hamdija Šarkinović (*Službeni list CG*, br. 61/13).

Sudije Ustavnog suda predlažu, u pisanoj formi, po dva kandidata za predsjednika Ustavnog suda. Na osnovu prijedloga sačinjava se lista od tri kandidata za koje je dat najveći broj prijedloga, a u slučaju da ima više od tri kandidata sa istim najvećim brojem prijedloga, na listu se stavljaju svi kandidati sa najvećim istim brojem prijedloga. U slučaju da više predloženih kandidata dobije isti najveći broj glasova, glasanje se ponavlja između tih kandidata. Odluka o izboru predsjednika Ustavnog suda donosi se tajnim glasanjem, većinom glasova svih sudija.⁶⁴

U 2007. godini bila su u radu 164 predmeta, primljeno je 119 predmeta, prenijeto 45, riješeno je 80 predmeta;⁶⁵ u 2008. godini bila su u radu 203 predmeta, primljeno je 183 i prenijeto 20 predmeta, riješen je 91 predmet;⁶⁶ u 2009. godini ukupno je u radu bilo 463 predmeta, primljeno 310, prenešeno 153;⁶⁷ u 2010. godini ukupno je u radu bilo 1.030 predmeta, primljeno je 756, a prenijeta 274 predmeta;⁶⁸ u 2011. godini ukupno je u radu bilo 1.376, primljeno je 840, prenijeto 536, a riješeno 576 predmeta;⁶⁹ u 2012. godini ukupno je u radu bilo 1.537 predmeta, primljeno je 747, prenijeto 790, riješeno 596;⁷⁰ u 2013. godini bilo je ukupno u radu 1.777 predmeta, primljeno je 860, prenešeno 917 predmet i riješeno je 425 predmeta.

⁶⁴ Za predsjednicu Ustavnog suda Crne Gore je izabrana Desanka Lopičić. (*Službeni list CG*, br. 64/13)

⁶⁵ Pregled primljenih i riješenih predmeta od 1. januara 2007. do 31. decembra 2007. godine, str. 1.

⁶⁶ Pregled primljenih i riješenih predmeta od 1. januara 2008. do 31. decembra 2008. godine, str. 1.

⁶⁷ Pregled rada Ustavnog suda u 2009. godinu, strana 4.

⁶⁸ Pregled rada Ustavnog suda u 2010. godini, strana 3.

⁶⁹ Pregled rada Ustavnog suda u 2011. godini, str. 4.

⁷⁰ Pregled rada Ustavnog suda u 2012. godinu, str. 4.

U 2014. godini, do 24. juna 2014. godine, u radu je bilo ukupno 2.667 predmeta. Primljeno je u 2014. godini 1.315, od kojih 394 ustavne žalbe, 34 zakona, 33 ostala opšta normativna akta, 1 sukob nadležnosti i 853 izborne žalbe i prenešeno je iz prethodnih godina 1.352 predmeta. Riješeno je 1.302 predmeta, a ostalo nezavršenih 1.365 predmeta.⁷¹

6. *Budući izazovi Ustavnog suda*

Na ustavne sudove postsocijalističkih zemalja prebačen je zadatak rješavanja teških ustavnih konflikata naslijeđenih iz prošlosti, kao i zadatak da rješavaju zadatke složenih ustavnih konflikata koji su proizašli iz raskoraka „idealnog“ i „realnog“, odnosno između vrijednosno-normativnog i pozitivno-pravnog. Kao rezultat navedenih procesa je stanje „juridifikacije“ (*juridification*) društva odnosno „judicijalizacije“ (*judicialization*) politike u kojem se „političke odluke sve više prebacuju na pravni nivo, to jest ne odlučuje se politički, nego posredstvom pravnih interpretacija.“⁷² Stoga su institucionalizovani ustavni sudovi, kao vrhovne institucije za rješavanje ustavnih sporova, a time i vrhovni interpretatori ustava, već vrlo rano kvalifikovani kao „glavni nosioci tranzicije prema evropskim standardima“.⁷³ Prema Tornhilovu, ustavni sud u postkomunističkoj Evropi je stvoren u prvom redu kao mehanizam koji dopušta državi da otkloni od sebe duboko kontroverzna pitanja i istovremeno oslabi njihovu snagu. Uopšteno, ustavni sud je trebalo da djeluje

⁷¹ Arhiv Ustavnog suda Crne Gore

⁷² Molander Anders: What is juridification? ARENA Centre for European Studies, Oslo and Akershus University, *European Law Journal*, Vol. 14, Issue 1, pp. 36-54, January 2008.

⁷³ Gábor Halmai, *The Reform of Constitutional Law in Hungary after the Transition*, Legal Studies, 1998, str. 188-196.

kao „filter“ kroz koji nova država može transformisati političke konflikte visokih tenzija u pravnu dimenziju. Država je iskoristila pravo „kako bi smanjila kontraverzije vezane i uz same te konflikte i uz njene vlastite reakcije na njih.“⁷⁴

Sličnog je mišljenja i Nenad Dimitrijević: „...kreću se na suveren (dakle, u osnovi pravno neograničen) način kroz nekompletni i provizorni ustavni sistem, sud funkcioniše kao *de facto* ustavotvorac. Analogija sa položajem ustavnog sudstva u stabilnim demokratijama samo je prividna: sud ne rješava sporove i ne daje tumačenje smisla ustava djelujući u okvirima već u okviru formiranog ustavnog sistema. On, naprotiv, svojim odlukama tumači osnovne vrijednosne⁷⁵ principe zajednice koji nijesu ustavno definisani: drugim riječima sud kreira *Grundnorm* identitet“. Stoga je „moć ustavnog suda velika. Mnogi ga nazivaju četvrtom vlašću, a neko ga zove i prikrivenim ustavotvorcem. Kako kažu neki nemački autori, ustavni sud je ustavotvorna skupština u stalnom zasijedanju“.

Ustavni sudovi imaju zadatak da spriječe samovolju vlasti i teške strukturalne devijacije tako što će svojim čitanjem ustavnog teksta formulisati – poslužimo se Dvorkinovom slavnom tezom – „jedan pravilan odgovor“ (*one rigt answer*).⁷⁶ Odluke ustavnih sudova, kako navodi Jasna Omejec, „omogućuju susret između 'idealnoga' modela novog društva,

⁷⁴ Chris Thornhill, „A Sociology of Constitutions, Constitutions and State Legitimacy in Historical-Sociological Perspective“, *Cambridge Studies in Law and Society*, Cambridge Universitet Pres, 2011, str. 357.

⁷⁵ Nenad Dimitrijević, *Ustavna demokratija shvaćena kontekstualno*, Edicija REČ, Fabrika knjiga, Beograd, 2007, str. 126 i 37.

⁷⁶ Dworkin Ronald, *A Matter of Principe*, Harvard University Press, 1985, Dvorkin smatra da je područje diskrecija sudije ozbiljno ograničeno, jer se u zreлом pravnom sistemu uvijek može „unutar postojećeg prava naći, 'pravilan odgovor' za teške slučajeve“.

zapisanog u tranzicijskim ustavima, i „realnog“ života koji je zbog ukorijenjenih istorijskih tradicija, teško promjenjivih mentaliteta, snažnih tragova „nepravne“ prošlosti, ali i neprekidnih sukoba velikog broja različitih parcijalnih interesa – daleko od idealnog.⁷⁷ Odluke ustavnih sudova, zbog svoje obavezujuće snage, stvaraju obavezna pravila ponašanja i na taj način omogućavaju oživotvorenje vrijednosti utvrđenih u Ustavu. Zorkin upozorava: „Ustav je ono što treba biti. Život je ono što postoji. Nije moguće postići apsolutnu harmoniju između potrebnog i postojećeg. Ali vi se svim snagama morate potruditi da optimizirate odnos između te dvije veličine i pritom stalno biti svjesni da optimalan ne znači idealan“.⁷⁸

Zadatak je Ustavnog suda Crne Gore, kao i ustavnih sudova u evropskim postsocijalističkim državama, postepeno usmjerenje pravnog poretka prema idealima utvrđenim u Ustavu, pri čemu se mora bezuslovno pokoravati zahtjevu da je rad Suda utemeljen načelom samoograničenja i da se u pokušaju pronalaženja optimalnih rješenja postigne pravična ravnoteža između prava pojedinca i opštih interesa. Upravo, Ustavni sud Crne Gore će svojim djelovanjem učiniti sve da njegove odluku u relativno kratkom roku budu djelotvorne i dodatnim nadležnostima predviđenim u budućem Zakonu o Ustavnom sudu bude stožer budućeg pravnog poretka države Crne Gore.

SPISAK SUDIJA USTAVNOG SUDA CRNE GORE OD 1963. DO 1994.

⁷⁷ Prof.dr. sc. Jasna Omejec, „Novi Europski tranzicijski ustavi i transformativna uloga ustavnih sudova“, *Uloga ustava u izgradnji vladavine prava i pravne države*, HAZU, 2010, str. 18.

⁷⁸ Zorkin, V. D, *S Država i kriza poverenja*, Pravo i konstitucija, Norma, Moskva 2010.

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
1.	Đakonović Nikola, predsjednik	25. 06. 63.god. 654/2 15. 07. 1963.god.	„Službeni list SRCG“, br. 26/63	15. 03. 1968. god.
2.	Šćepanović Jefto	25. 06. 654/2 16. maj 1968. god.	„Sl. list SRCG“, br. 1/64 (na 4.god.) „Sl. list SRCG“, br. 14/68	9. 02. 1965. god. predsjednik u Sudu
3.	Šekularac Nikola	25. 06. 1963. g. 654/1 15. 07. 1963. god.	„Sl. list SRCG“, br. 26/63	14. 10. 1970. god.
4.	Durutović Vasilije	25. 06. 1963. g. 654/1 15. 07. 1963. god.	„Sl. list SRCG“, br. 26/63 „Sl. list SRCG“, br. 1/64 (4. godine)	01. 09. 1967. god.
5.	Vujošević Božo	25. 06. 1963. g. 654/1 15. 07. 1963. g.	„Sl. list SRCG“, br. 26/63	29. 06. 1967. g.
6.	Vujošević Novak	29. 06. 1967. god.	„Sl. list SRCG“, br. 19/67	16. 07. 1975. god.
7.	Gagović Miljan	29. 06. 1967. god.	„Sl. list SRCG“, br. 19/67	16. 07. 1975. god.
8.	Asanović Dušan	14. 07. 1967. god.	„Sl. list SRCG“, br. 20/67	16. 07. 1975. god.
9.	Vukićević Mijuško	28. 09. 1967. god.	„Sl. list SRCG“, br. 25/67	20. 08. 1968. god.
10.	Vukotić Milovan	28. 09. 1967. god.	„Sl. list SRCG“, br. 25/67	2. 12. 1970. god.
11.	Šćepanović Jefto	16. 05. 1968. god.	„Sl. list SRCG“, br. 14/68	30. 12. 1974. god. Razriješen dužnosti predsjednika 30. 12. 1974. g. „Sl. list SRCG“ br. 38/74)

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
12.	Božović Blažo	12. 02. 1969. god.	„Sl. list SRCG“, br. 6/69	31. 05. 1977. god.
13.	Redžepagić Mustafa	20. 07. 1971. god.	„Sl. list SRCG“, br. 20/71	01. 11. 1979. god.
14.	Marković Marko	20. 07. 1971. god.	„Sl. list SRCG“, br. 20/71	6. 05. 1974. god.
15.	Gligorović Marko	7. 11. 1974. god.	„Sl. list SRCG“, br. 30/71	31. 12. 1980. god.
16.	Šuković Mijat, predsjednik	30. 12. 1974. god.	„Sl. list SRCG“, br. 38/74	16. 05. 1982. god.
17.	Raičević Ksenija	16. 07. 1975. god.	Odluka o izboru nije objavljena u „Sl. list SRCG“	16. 07. 1983. god.
18.	Čolović Miloš	16. 07. 1975. god.	Odluka o izboru nije objavljena u „Sl. list SRCG“	
19.	Đuričanin Dragutin	16. 07. 1975. god.	Odluka o izboru nije objavljena u „Sl. list SRCG“	16. 07. 1983. god.
20.	Vujošević Maksim	27. 09. 1977. god.	„Sl. list SRCG“, br. 21/77 Br. 2235-6, jun 1977. god.	27. 05. 1985. god.
21.	Jauković Gavrilo	31. 10. 1979. god.	Odluka o izboru nije objavljena u „Sl. list SRCG“	31. 10. 1987. god.
22.	Čedomir Babić	30. 12. 1981. god.	„Sl. list SRCG“, br. 1/82	31. 12. 1989. god.
23.	Momčilo Vučinić, predsjednik	01. 06. 1982. god.	„Sl. list SRCG“, br. 17/82	31. 05. 1986. god.
24.	Svetozar Starčević	6. 07. 1982. god.	„Sl. list SRCG“, br. 21/82	6. 07. 1990. god.

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
25.	Blažo Mugoša	28. 09. 1983. god.	„Sl. list SRCG“, br. 21/82	6. 07. 1990. god.
26.	Marko S. Marković	28. 09. 1983. god.	„Sl. list SRCG“, br. 26/83 „Sl. list SRCG“, br. 19/91	15. 05. 1991. god.
27.	Milan Vešović	24. 07. 1985. god.	„Sl. list SRCG“, br. 13/85 „Sl. list SRCG“, br. 14/93	29. 03. 1993. god.
28.	dr Branislav Ivanović, predsjednik	20. 06. 1986. god.	„Sl. list SRCG“, br. 19/86 „Sl. list SRCG“, br. 31/88	15. 05. 1988. god.
29.	Božidar Martinović, sudija	19. 02. 1988. god.	„Sl. list SRCG“, br. 3/88	28. 07. 1993. god.
30.	dr Slobodan Blagojević, predsjednik	23. 09. 1988. god.	„Sl. list SRCG“, br. 23/88	prestao radni odnos u Ustavnom sudu SR CG, izborom za sudiju Ustavnog suda Jugoslavije, 26. 04. 1991. g. „Sl. list SFRJ“, br. 30/91
31.	Ljubomir Spasojević, izabran za predsjednika Ustavnog suda SR CG - na Skupštini SRCG od 28. i 29. juna 1991. godine	7. 02. 1990. god.	„Sl. list SRCG“, br. 4/90 „Sl. list SRCG“, br. 27/91	28. 07. 1993. god.
32.	Radovan Đukanović, sudija	7. 02. 1990. god.	„Sl. list SRCG“, br. 4/90	28. 07. 1993. god.
33.	Mihailo Nikolić	3. 04. 1991. god.	„Sl. list SRCG“, br. 15/91	28. 07. 1993. god.

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
34.	Jakša Marković, sudija	29. 06. 1991. god.	„Sl. list SRCG“, br. 27/91	28. 07. 1993. god.
35.	Tomaš Pavličić	29. 06. 1991. god.	„Sl. list SRCG“, br. 27/91	28. 07. 1993. god.
U S T A V 12. oktobar 1992. godine				
1.	Blagota Mitrić (izabran za predsjednika i za sudiju US RCG Drugi put - po Ustavu na 3 godine	28. 07. 1993. god. 30. 12. 1996. god.	„Sl. list RCG“, br. 32/93 „Sl. list RCG“, br. 1/97	5. 07. 2000. god. 29. 05. 2002. god. podnio ostavku
2.	Radovan Đukanović, sudija	28. 07. 1993. god.	„Sl. list RCG“, br. 32/93	31. 12. 1994. god.
3.	Radojko Đurićanin, sudija	28. 07. 1993. god.	„Sl. list RCG“, br. 32/93	28. 07. 2002. god.
4.	Jakša Marković, sudija	28. 07. 1993. god.	„Sl. list RCG“, br. 32/93	
5.	Šefko Crnovršanin, sudija	28. 07. 1993. god.	„Sl. list RCG“, br. 32/93	28. 07. 2002. god.
6.	Božidar Martinović, sudija	10. 02. 1998. god.	„Sl. list RCG“, br. 3/98	10. 09. 2002. god.
7.	Nikola Vujanović, predsjednik	10. 05. 2000. god. 5. 07. 2000. god.	„Sl. list RCG“, br. 26/2000 „Sl. list RCG“, br. 37/2000	29. 05. 2002. god.
8.	Prof. dr Radoje Korać, izabran za sudiju i predsjednika USRCG	25. 09. 2002. god.	„Sl. list RCG“, br. 52/02	8. 02. 2005. god.

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
9.	Radovan Krivokapić, sudija	25. 09. 2002. god.	„Sl. list RCG“, br. 52/02	7. 06. 2005. god.
10.	Veselin Racković, sudija	25. 09. 2002. god.	„Sl. list RCG“, br. 52/02	17. 04. 2007. god.
11.	Zoran Smolović, sudija	25. 09. 2006. god.	„Sl. list RCG“, br. 52/02	
12.	Fetija Mededović, sudija	12. 11. 2002. god.	„Sl. list RCG“, br. 62/02	27. 12. 2013. god.
13.	Mladen Vukčević izabran za sudiju i predsjednika USRCG	23. 06. 2005. god.	„Sl. list RCG“, br. 39/05	9. 10. 2007. god.
14.	Desanka Lopičić, sudija	23. 06. 2005. god.	„Sl. list RCG“, br. 39/05	27. 12. 2013. god.
USTAV CRNE GORE 19. oktobar 2007. god.				
1.	dr Milan Marković izabran za sudiju i predsjednika USRCG drugi put	18. 12. 2007. god. 29. 12. 2010. god.	„Sl. list CG“, br. 16/07 „Sl. list CG“, br. 80/10 - od 31. 12.	27. 12. 2013. god.
2.	Miodrag Latković, sudija	18. 12. 2007. god.	„Sl. list CG“, br. 16/07	27. 12. 2013. god.
3.	Đole Sekulović, sudija	18. 12. 2007. god.	„Sl. list CG“, br. 16/07	Preminiu (avgust 2013. god)
4.	Miodrag Iličković, sudija	9. 11. 2009. god.	„Sl. list CG“, br. 76/09	Novi mandat na osnovu Amandmana III tačka 13 i Amandmana IV stav 2 na Ustav CG, 27. decembar 2013. god.

Redni broj	Ime i prezime	Datum izbora	Službeni list u kojem je odluka objavljena	Datum isteka mandata
5.	Miraš Radović, sudija	29. 12. 2010. god.	„Sl. list CG“, br. 80/10, od 31. 12. 2010. g.	27. decembar 2013. god.
AMANDMAN III TAČKA 13 i AMANDMAN IV STAV 2 NA USTAV CG				
1.	Desanka Lopičić, predsjednica	27. decembar 2013. god.	„Sl. list CG“, br.61/13 od 30. decembra	Izabrana za predsjednicu Ustavnog suda nakon Sprovedenog Postupku propisanog članom 6a Zakona o Ustavnom sudu CG „Sl. list CG“, br. 64/08, 46/13 i 51/13
2.	Budimir Šćepanović, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	
3.	Miodrag Iličković, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	
4.	dr Dragoljub Drašković, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	
5.	Miodrag Gogić, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	
6.	Mevlida Muratović, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	
7.	Hamdija Šarkinović, sudija	27. 12. 2013. god.	„Sl. list CG“, br. 61/13 od 30. decembra	